

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.778.532:347

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.2.1>

В. П. Пурнак

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

Ю. Н. Пронюк

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ СФЕРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розбудова національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням глобальних змін у всіх колах суспільного життя та історичних викликів ХХІ століття потребує критичного осмислення досягнутого. Для виконання таких завдань необхідно створити сильну нормативно-правову базу діяльності соціально-гуманітарної сфери в ринкових умовах, зокрема в галузі освіти. Універсальний і необмежений доступ до інформації показує, що особистість є учасником великих змін та переосмислює образ реальності, в якій живе.

У контексті змін сучасності значної уваги заслуговують середовища, котрі виконують виховну та соціалізаційну функцію. Молодому поколінню у виборі життєвих орієнтацій велику роль відіграють освітні заклади, особливо заклади вищої освіти. Молодь, котра знаходиться в особливому періоді переходу від юності до зрілості, зі здобуттям відповідної освіти виходить на ринок працевлаштування з особливим ситуативним контекстом. Виникає необхідність розв'язання низки життєвих завдань: здійснення професійних обов'язків, взяття на себе громадянської відповідальності, готовності до вибору та реалізації своїх можливостей.

Трансформація сучасного суспільства змушує молоду людину шукати відповіді на питання щодо ролі молодіжної політики зі сторони держави і про стан суспільства, де ми живемо. З одного боку, соціум і молоде покоління також є учасниками багатьох змін, котрі безпосередньо не залежать від молоді, з іншого боку, молодь ніколи не мала таких великих можливостей впливати на вирішення власної долі й використовувати переваги цивілізації, які ми бачимо сьогодні.

Державна політика дуже змінюється, постійно впливає на вибір молодого покоління під час процесу навчання чи кар'єри. Молода людина має бути готовою до постійних перемін, до інновацій, має бути відкритою для глобалізованого оточення, коли хоче досягнути успіху. Одночасно безперечним фактом є значний вплив глобалізації на молодь із культурного, економічного й політичного погляду існування сучасного суспільства. Формування молодого особистості – це створення особистого визначення самого себе, що базується на психічному функціонуванні, контактах з іншими особами і їхньому ставленні до культурних цінностей.

Молода особа формується під час соціальної взаємодії та досвіду, котрий має інтегруватись в узгоджену систему. Проблеми молодого людини фокусуються на людських диле-

мах і потребах, формування ідентичності молодшої особи насправді є проблемою покоління. У соціальному житті молодь прагне активно осягнути знання про механізми регуляції світу, спільно з вірою в його корисність та готовність висловлювати думки про складні процеси розвитку держави.

Ключові слова: державне регулювання, інноваційні підходи, студентська молодь, трансформація, соціалізація, виховна діяльність, заклади освіти.

Постановка проблеми. Трансформація сучасності, якій підлягають усі рівні суспільного життя молоді, стає глобальною проблемою сьогодення, що характеризується різноманітністю, невпевненістю та багатозначністю. Парадокс, але процеси глобалізації, котрі несуть за собою нову реальність, для сучасного молодого покоління є не тільки джерелом загроз, але й шансом для розвитку. Негатив такого впливу загрожує втраті молоддю культурної самобутності, що спостерігається протягом акультурації й асиміляції. Головна загроза, яка виникає в паралелі із глобалізацією, полягає в тому, що відбувається уніфікація різних суспільних проявів.

Соціалізація молоді виробляє головні принципи поведінки, норми та ідеали суспільства, надає цілісності й інтегрованості управлінській сфері в державній молодіжній політиці, тому що загальнонаціональна соціалізація сприяє цілісності й інтегрованості життю суспільства загалом. Життя в багатовимірній реальності надає молодим людям різноманітні можливості для особистого розвитку. З великого спектру виборів, котрі пропонує сучасний світ, молодь має вирішити, які дії є значними у щоденному побуті й чи допоможуть вони в облаштуванні власного життєвого простору, у виборі цінностей життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взявши за основу теоретико-методичний аналіз джерел літератури з державного управління у сфері соціалізації студентської молоді, було визнано, що цілісний підхід молодшої особистості до суспільної реальності формується на основі цінностей, життєвого досвіду, а також знань, які формують цілі життя і способи їхньої реалізації [5]. Необхідно підкреслити, що життєва позиція не є основою, яка притаманна особі постійно.

Установлений погляд на суспільну реальність зовсім не має залишатись таким упродовж усього життя, молодь здійснює особисту свободу через реалізацію вибору, зміни, котрі трапляються в житті молодшої людини, необов'язково мають бути різкі, або радикальні. Вивчення практичного досвіду та теоретично-методичний аналіз джерел літератури показали присутність несприятливої ситуації під час формування соціально-духовних цінностей разом із форму-

ванням особистості студентської молоді, котра визначається за сукупністю чинників об'єктивного та суб'єктивного характеру, відсутністю в системі освіти цілеспрямованої, систематичної та структурно-системної, заснованої на технологічному вигляді навчально-виховної роботи.

Постійне зростання вимог щодо розвитку молоді в аспекті їхньої самоосвіти й самовдосконалення креативних й інтелектуальних можливостей потребують від педагогічної спільноти введення в навчальний процес нових освітньо-виховних технологій і засобів. Це зумовлює формування широкого світогляду, фахових компетенцій і самосвідомості на засадах відповідального ставлення відповідно до майбутньої стратегії кар'єрного й життєвого успіху. У ситуації, коли молода особистість відчуває, що обраний нею життєвий девіз уже не є таким привабливим, як колись, необхідно провести незначні модифікації, щоб відбулись зміни в сенсі життя.

Мета статті – з'ясувати ефективність державного регулювання виховної діяльності закладів освіти України щодо процесів соціалізації студентської молоді на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Важливою характеристикою життєвих орієнтацій молодшої людини є внутрішня згуртованість, як-то система визначених поглядів та переконань, котрі визначають сенс життя молоді. Життєві цінності трактуються як індикатор сенсу життя, але одночасно як наслідок змісту життя у свідомості молоді. Взявши до уваги державну молодіжну політику, необхідно проаналізувати підходи, пов'язані із процесами соціалізації й виховання, які є найважливішими чинниками, та формують цінності молоді.

Із педагогічного погляду в умовах студентського виховання мають відбуватись процеси модерної трансформації методології виховання студентів задля впровадження загальнолюдських цінностей і реалізації трансформації вищої освіти. Це стосується молодих людей як суб'єктів перспективних змін, котрі мають значний вплив на трансформацію суспільства, будучи одночасно його учасником. Сучасне життя, котре пов'язане зі споживчою культурою досягнень цивілізації, вимагає від людини

нових засобів організації праці з повним професіоналізмом, сильним прагненням і високою потребою в самореалізації. Воно пов'язане із сучасною концепцією життя, яке сповідує нові підходи до розваг, участь у культурі.

Щоб побудувати свою особисту ідентичність, молоді потрібно мати переконання, що вона уособлює та який шукає напрям у житті. Ідентичність є константою особистості, незважаючи на те, що навколишній соціальний контекст кардинально змінюється [3]. На підставі теоретичних міркувань і результатів емпіричних досліджень, є комплекс ознак, які характеризують менталітет сучасності, активність у процесах соціальних змін. Запропонований аналіз дає можливість з'ясувати, якою має бути бажана модель молодіжної політики держави, що виступає головною силою змін у розвитку студентів молоді та держави.

Трансформаційні процеси базуються на подоланні елементів, виробленні сучасних цілей та формуванні нових відповідних засобів їх досягнення. Молодь держави вважає, що вона переважно впливає на своє життя та практично не має впливу на діяльність центральних і місцевих органів влади. Важливим моментом життєвих орієнтацій у суспільстві має бути їхня внутрішня згуртованість, система відповідних поглядів та переконань, що визначають зміст життя молоді.

Під кутом зору молодіжної політики держави, необхідно проаналізувати підходи, які мають контакти із процесами виховання, що є важливими чинниками, котрі формують цінності. У процесі змін сучасного світу значну увагу мають середовища, які виконують виховну та соціалізаційну функцію. Дослідження соціальної різноманітності проведення вільного часу молоддю обмежується аналізом традиційних факторів, таких як стать, професійна приналежність, рівень освіти або дохід. Важливість цих факторів дуже значна для пояснення масштабу та характеру соціальної різноманітності в цій галузі, але було б добре визначити ще й інші суб'єктивні фактори, котрі показують на критерії соціального престижу.

Незадовільний стан фінансового й матеріально-технічного забезпечення освіти, відсутність повноцінної системи виховання як фізичного й морального, так і духовного розвитку, соціалізації молоді людини; зниження моралі, духовності та культури поведінки значної частини учнівської і студентської молоді; слабка мотивація

значної частини суспільства й бізнесу до інвестування освіти; наявність у системі освіти фактів нецільового використання фінансових та матеріальних ресурсів, відсутність системи мотивацій та стимулювання інноваційної діяльності.

Труднощі часу реформування та значні проблеми спричиняють деякі ризики, котрі ускладнюють реалізацію поставлених завдань. Серед них: нестабільна економіка, обмежена кількість ресурсів для гарантування системного виконання всіх завдань та заходів; негативний вплив непростої демографічної ситуації; неготовність великої частини освітян до інноваційної діяльності; слабка підготовленість органів управління освітою до комплексного розв'язання відповідних завдань, до гарантування координованості діяльності всіх служб й інституцій; потреба в ремонті, оновленні й модернізації учнівських споруд.

Отже, є необхідність в об'єднанні зусиль державних органів, навчальних закладів та громадських організацій щодо реалізації заходів із забезпечення прав студентської та учнівської молоді для реалізації своїх навчальних вимог. У сучасній концепції вільного часу встановлюються принципи ефективного формування вмій та навичок, знань, мотивів, переконань та загалом активнішої життєвої позиції в галузі рекреаційної діяльності. Відбувається розподіл часу на «час вільний» і «час цільової рекреаційної активності» [1]. У першому випадку маємо загальну кількість часу, яка необмежена працею або навчанням і не заповнена активністю особи. У другому – вільний час людини виокремлюється як активний спосіб ведення дозвілля для досягнення відповідної мети та задоволення здебільшого гедоністичних потреб.

Трансформація системи виховання студентської молоді має відбуватись задля розвитку програмного, нормативного, науково-методичного та правового забезпечення, доведення освітніх стандартів і нормативів до відповідності нових вимог та можливостей розвитку суспільства. У такому контексті актуальним є питання розробки сучасної організаційної структури державної політики виховання студентів, національного законодавства, котре враховувало б індивідуальні особливості, менталітет народу, стан і перспективи розвитку соціально-економічних можливостей держави. Різна рекреаційна поведінка, а, відповідно, й мотивація до проведення вільного часу, спонукана генетичними та соціальними чинниками.

Не зменшуючи переваг інтенсивного введення інноваційних освітніх програм та педагогічних технологій у процеси навчання та виховання, технологічні інновації особистісного змісту в системі виховання студентської молоді досі не набули широкого поширення. Тому обґрунтування потреби модернізації системи виховання, його побудова за принципами особистісно-орієнтованого підходу сьгодні важливе завдання оптимізації розвитку студентської молоді. Особистісно-орієнтований напрям передбачає розгляд такого процесу з позиції гармонійності та доцільності, окрім того, освітній процес має виховний вплив на особистість молодої людини.

Відповідне виховання студентів показує узагальнену категорію діяльності молодих людей у різних формах. Це вимагає від молоді прояву морально-психологічної стійкості, мобілізації резервних можливостей. На перший план виходить прагнення успіху, заохочується прагнення людини до реалізації нових можливостей. Результатом поєднання навчальної й виховної діяльності є формування соціально значущих характеристик, соціальної активності і впевненості у своїх силах. Соціальна основа формування культури у студентів має бути головною ланкою виховання. Успіх роботи викладачів істотно залежить від злагодженості їх праці, узгодженості дій, розуміння та прийняття кожним членом цілей та завдань, значущості і специфіки своєї діяльності, місця, ролі, можливостей їх реалізації.

З іншого боку, кожен викладач має володіти навиками демократичного спілкування, тому що воно лежить в основі педагогіки співробітництва та передбачає реалізацію установок викладача через сприйняття студентами педагогічної інформації. Така модель має забезпечувати процес соціалізації, який входить до простору освіти, детермінуючи одночасно узагальнену ціль та структуру культури студента.

Таким чином, культура особистості студента стає відображенням культури викладача та одночасно похідною викладацької професійної підготовки. Відбувається становлення та розвиток системних соціально-духовних утворень, де відбивається соціальна та особистісно значима мотиваційна сфера: моральність, знання, естетика почуттів і смаків, етика поведінки, ставлення до праці, інтегрована у світогляд та духовні здібності особистості молодої людини, які акумулюють сукупність таких властивостей та якостей відчувати, сприймати, усвідомлюва-

ти всі духовно-культурні цінності суспільства.

Розімкнутий педагогічний вплив визначає контроль та корекцію процесу навчання за кінцевим результатом. Замкнутий педагогічний вплив потребує постійного, за конкретним навчальним елементом стеження за головними параметрами навчання; контролю та корекції навчальної діяльності під час зміни значень цих характеристик від визначених еталонів; наявності прямого зв'язку педагога та студента, який призначений для передачі інструкцій щодо необхідності навчальних дій, присутності зворотного зв'язку, котрий служить для передачі інформації щодо результатів навчальної діяльності між студентом та педагогом.

Замкнутий педагогічний вплив ефективніший, але потребує набагато більше сил та часу. У зв'язку з тим, що педагогічний вплив перебував на одних етапах по розімкнутій схемі, а на інших – по замкнутій, загалом можна сказати, що за потреби застосовують змішаний вплив. Додатково до організаційно-педагогічних факторів й умов, котрі забезпечують ефективність усякої педагогічної технології, зокрема й технології формування соціально-духовних цінностей, треба віднести: навчально-методичне й матеріально-технічне оснащення; систему методів, організації та функцій педагогічного впливу щодо діяльності студентів [2]. Усі ці умови є об'єктивними й безпосередньо впливають на ставлення студентів тільки тоді, коли на підґрунті навчального процесу є принцип гуманізації, демократизації, гуманітаризації, диференціації.

Здійснюється об'єднання всіх можливих виховних сил освітнього процесу; створюється духовно орієнтований соціальний простір і посилюється увага до особистості кожної молодої людини, як до важливої професійно-соціальної категорії суспільства з подальшою установкою на формування громадянина з високими інтелектуальними, духовно-моральними й моральними якостями. У центрі уваги педагогічного контакту – молода людина як суб'єкт життя та як вільна й духовна особистість, котра має потребу в саморозвитку внутрішнього світу.

Окрім цього, створюються передумови для розвитку ініціативи, творчості, активності, зацікавленості та взаємодії. У цьому разі використовується комплексний педагогічний підхід та варіативність засобів і методів у формуванні всіх складників соціально-духовних цінностей особистості. До суб'єктивних факторів, які визначають диференціацію й індивідуалізацію

навчального процесу, є особливості психічних процесів: потреби, знання, переконання, інтереси, установки, властивості особистості студента.

Серед усього різноманіття властивостей особистості молодшої людини можна виділити групи, котрі визначають розмаїття особистісних виявів суб'єктивних факторів, що показують ефективність педагогічних технологій формування духовно-соціальних цінностей особистості молодшої людини. Усі отакі особливості виявляються в міміці, емоційній забарвленості мови, жестах, різноманітних мимовільних та довільних рухах та діях. Особистісні якості, які відображають ставлення молодшої людини до самої себе – це вимогливість, упевненість у собі, самокритичність й інші якості, пов'язані із самосвідомістю, самоаналізом, самоспостереженням та самооцінкою. Організаторські якості молодшої людини полягають у комунікативності, відповідальності, ініціативності, вимогливості, вмінні організувати себе. Трансформація вищої освіти в широкому розумінні має переорієнтовуватись на особистість, на виховання молоді, унікальної творчої індивідуальності, котра бажає максимальної самоактуалізації особистих можливостей, відкритої до обіймання широкого масиву інформації, яка здатна реалізувати свідомий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях.

Педагогічні аспекти формування особистості молодшої людини мають бути технологічною мікроструктурою в макроструктурі формування особи. Це функціональна система організаційних методів соціального управління навчально-пізнавальною та практичною діяльністю студентів. Такі технології забезпечують гуманітарне становлення особистості молодшої людини, розвиток у її свідомості системи духовно-соціальних утворень, де відбивається соціальна та особистісно значима мотиваційна сфера, інтегрована у світогляд і духовні здібності особистості студента [4]. Ефективність педагогічного впливу на формування особистості молодшої людини мають багатофакторний характер.

Вони не підтримують перебільшення значущості деяких методів роботи, методів навчання та виховання, перебільшення ролі методичних розробок, що не враховують конкретних умов й індивідуальних можливостей студентів: розумності, раціональності, почуття міри, єдності світоглядного, духовного та інтелектуального розвитку особистості. За наявності відповідальної педагогічної роботи у структурі

університету, студент має можливість досягти відповідних результатів у навчанні, включитись у постійний процес самовдосконалення, розширюючи й поглиблюючи особисті знання, виробляючи та нагромаджуючи нові навички і вміння інтелектуальної діяльності.

Висновки і пропозиції. Ефективність державного регулювання виховно-суспільними процесами має залежність від внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на особистість. Вплив кожного з них позначається вибірково через відповідні обставини, включно з наявністю у громадянина внутрішніх цінностей, переконань й ідеалів. Суспільно-активна молода особистість уміє відстоювати персональні соціальні інтереси, має розвинуту свідомість та культуру, бере активну участь у громадському житті суспільства. Важливо акцентувати, що в основі змагальності лежить потреба особи в позитивній оцінці людьми.

На сьогодні актуальними є ускладнення соціальних умов життя молодшої людини, довготривале емоційне навантаження, неперервні життєві зміни, сукупність подій, негативна поведінка та психофізична активність індивіда; велика щільність населення. Спосіб життя залежить від таких факторів: суспільних умов; конкретного способу життєдіяльності, що дозволяють утілювати його у сфері суспільного життя; набору ціннісних відношень. Нині це набуло суворо окресленої структури, змісту та умов, функціонування чого уклалося як змагальна діяльність особи, норми якої закріплені у глобальному масштабі, які детермінуються нормами етики.

Список використаної літератури:

1. Литвинчук О. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально-філософський аналіз. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 72. С. 428–432. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_82.pdf (дата звернення: 22.11. 2019).
2. Мельниченко О. Соціальний діалог: теоретичні засади. *Публічне управління: виклики XXI ст.*: зб. тез XIII міжнар. конгр. (Харків, 21–22 березня 2013 р.). Харків : Вид-во ХарPI НАДУ, 2013. С. 62–63.
3. Міненко В. Державне регулювання формування конкурентоздатної робочої сили в умовах поглиблення міжнародного поділу праці. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 32. С. 409–416.
4. Наконечний В. Державне управління: методологічні підходи. *Право та державне управління*. 2013. № 1. С. 150–153.

5. Пакуліна А. Державне регулювання соціального розвитку населення регіону. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 74–83. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/есpros_2013_71_10.pdf (дата звернення: 03.12.2019).
6. Парубчак І., Сіренко Р. Публічне управління суспільно-виховними процесами в українському соціумі на засадах здорового способу життя. *Вісник НУЦЗУ. Серія «Державне управління»*. Харків, 2017. Вип. 1(6). С. 244–252.

Purnak V. P., Proniuk Yu. N. Innovative approaches in the state regulation of student youth socialization: transformation in the educational activity of educational institutions in Ukraine

Developing a national education system in today's context, taking into account global changes in all walks of life and the historical challenges of the 21st century, requires a critical reflection on what has been achieved. To accomplish such tasks, it is necessary to create a strong regulatory framework for the activities of the social and humanitarian sphere in market conditions, in particular in the field of education. Universal and unrestricted access to information shows that the person is the participant of big changes and rethinks the image of reality in which he lives.

In the context of the changes of the present day, great attention is paid to the environments that fulfill the educational and social function. The young generation in the choice of life orientations play an important role in educational institutions, especially higher education. Young people who are in a special period, transitioning from adolescence to adulthood, enter the employment market with a specific situational context with the acquisition of appropriate education. There is a need to tackle a number of vital tasks: the pursuit of professional responsibilities, the taking of civil responsibility, the willingness to choose and realize their capabilities.

Transformation of modern society forces young people to seek answers to questions about the role of youth policy on the part of the state and about the state of society in which we live. On the one hand, society, and the younger generation, too, are involved in many changes that are not directly dependent on youth, on the other, young people have never had such great opportunities to influence the decision of their own destiny and to take advantage of the benefits of civilization that we see now.

Public policy is changing a lot, constantly influencing the choice of the younger generation during the learning process or career. A young person must be ready for constant change, for innovation, for openness to a globalized environment, in order to succeed. At the same time, the undoubted fact is the significant impact of globalization on young people from a cultural, economic and political point of view of the existence of modern society. Forming a young personality means creating a personal definition of oneself based on mental functioning, contact with others and their attitude to cultural values.

A young person is formed under the conditions of social interaction and experience, which must be integrated into a coherent system. The problems of a young person are focused on human dilemmas and needs, and the formation of a young person's identity is actually a problem for generations. In social life, young people strive to actively acquire knowledge about the mechanisms of regulation of the world, together with the belief in its usefulness and willingness to express opinions about the complex processes of state development.

Key words: state regulation, innovative approaches, student youth, transformation, socialization, educational activity, educational institutions.